

## Sanat, Eleştiri Ve Seramik Eleştirisi Üzerine...

Abdulkadir GÜNYAZ\*

Varoluşun bir yansıması olarak düşünürsek sanatı, evreni ve kendini anlatma, yorumlama, aynı zamanda başkaldırının da özgür ve özgün dili olarak tanımlayabiliriz. Eleştiri nedir sorusunu da en yalınından doğruyu, güzeli bulmaya yönelik bir uğraş olarak algılarız. Ve eleştirel bakışında Kant kaynaklı bir Şerif Mardin tanımlamasına göre yalnızca eleştirmek değil, başkalarının fikirlerine bakarak karar vermek olduğunu, o toplumsal, kültürel ortamın 'olağan'larını sürekli sorgulamak olduğunu da düşünürsek sanırım onun, eleştirinin gerekliliğini de kabul etmiş oluruz.

Ardından hemen seramiğe, seramiğin eleştirisine geçecek olursak, kabul edelim ki kısaca toprak, su ve ateşin beraberliği olarak kabullendiğimiz seramik, kuşkusuz ki M.Ö. 8000 yıllarına kadar uzanan tarihiyle en eski, en temel ve her zaman insanlığın iyiye, güzele yönelişinin en tipik alanıdır da diyebiliriz. Ne var ki kimi kez seramik, çok basit bir tanımlamayla ve 'kap kacak' deyiimiyle küçümsenilmeye yeltenilmiş, bilinçsizce yadsınılmaya kalkışılmıştır... Fakat bu yanlış sava karşı en basitinden şunu söyleyebiliriz ki o kap kacak denilerek küçümsenilmek istenen bu soylu sanatın en basit örnekleri bile doğada yoktur; açıkçası doğadan şu veya bu şekilde esinlenme söz konusu bile değildir seramik için. Doğayı kopyalayanları sanırım başka alanlarda bulabiliriz.

Seramik ancak sanatçısının yaratıcılığında, bilincinde varolur. Kaldı ki seramik sanatı sanatla teknolojiyi, bilimi ve elbet felsefeyi bir araya getiren kuşkusuz çok önemli bir daldır. Ve konumuza yabancı olanlar için basit bir açıklama getirecek olursak seramik öncelikle kimya bilimiyle yakın ilişki içindedir. Tabii kimi madenler de söz konusu edilmek durumundadır. Aynı şekilde ısı bilimi diyebileceğimiz olguyla ilintisi de göz önündedir. Zira kimyasal maddeleri değişik oranlarda uygulamak, yanı sıra en azından demir, bakır, altın, gümüş cinsi madenler de seramiğin ilgi alanı içindedir. Öte yandan fırın ısılarını ki elekt-

rikli, gazlı ve odunlu fırınların farkları gibi farklı pişirimleri de sanatçı göz önünde tutmak zorunluluğundadır.

Peki, ya çağdaşlık, ya diğer sanatlardan etkileşim diye de bir soru gelebilir elbet zihinlere. Zira biliriz ki söz gelimi resim sanatında bir izlenimcilik akımı varsa, müzikte de karşılığını bulacaktır; tıpkı edebiyattaki realizmin resimde de karşılığını bulabildiği gibi. Bu açıdan bakacak olursak kanımca seramik diğer dallar arasında özgünlüğü ve özgürlüğünü koruyabilen yegâne daldır da diyebiliriz bir anlamda. Hoş, zaman zaman söz gelimi Serv Porselenlerinde özellikle romantizmin yansımalarını görmüşlüğümüz de vardır ama sanırım o kadarla sınırlıdır.

Şimdi de dilerseniz, ya bizim seramiğimiz, seramik sanatımız diyerek uzunca bir paragraf açalım. Tabii ki bu topraklar ve Mezopotamya anayurdudur bu ve bir çırpıda, eski dönemleri geride bırakıp sıralayacak olursak öncelikle İznik, Kütahya, Çanakkale gelir hatırlara. O kıymetlerinin yeni yeni farkına vardığımız... Canım örneklerini çöplere atıp adeta plastik bir döneme girerken Louvre'da, British Museum'da, Metropolitan Museum'da, daha nerelerde, nerelerde en azından o eşsiz İznik'lerle karşılaşılınca ancak idraklerine varabildik. Yoksa en azından Topkapı Sarayı'nın, ne Sultanahmet'in, ne Rüstempaşa'nın çini zenginlikleri bizleri uyarmaya yetmemişti.

Ve hemen çağımıza gelirse, bizim sanatçılarımız her zaman için dünya çapında ilgiyle karşılanmışlar ve sürekli bir ilgi görgelmişlerdir. Hem düşünün ki günümüzün dünya seramik müzelerinde az mı eserleri vardır bizimkilerin. Diğer sanat dallarıyla asla karşılaştırılmaz denli ve gururla gösterebileceğimize.

Seramik sanatı konusunda kimi, çoğu da herhalde yetersiz bilgiler sundum. Ya seramik değerlendirmesinde, eleştirisinde ne gibi dikkat edilmesi gereken noktalar vardır dersiniz? Öncelikle bilirsiniz

ki söz gelimi seramik yarışmalarında genelde dört ana dal söz konusu edilir: serbest, torna, endüstriyel ve torna. Değerlendirme yaparken de elbet bu kategoriler kendi içlerinde dikkate alınmak durumundadırlar. Ve elbet yanı sıra teknik zorluklar da başarı değerlendirmelerinde dikkat edilmesi gereken unsurlar olmak durumundadır. Aksi takdirde eserin sadece estetik duruşu, bize sunumu o değerlendirmelerde bulunacak kişileri kuşkusuz ki yanılgıya götürebilir sanırım. Belki de kısaca bütünü görmeye çalışmak, zorluklarını göz önüne almak, sonrasında da asıl olan estetik görünüme; zira sanırız ki herkes herhalde işin teknik zorluklarına göre değil asıl varoluşuna, bizlerle kuracağı ilişkiye göre değerlendireceklerdir.

Özetlersek seramik çok çok daha ciddiye almamız gereken soylu bir sanat dalıdır ve elbet inançla, içtenlik ve bilinçle değerlendirmemiz gereken...

**NOT:** *Bu arada kuşkusuz çok büyük bir gönül borcudur bu Üniversitenin, Dokuz Eylül'ün Seramik Bölümü'nün sözünü etmek ihtiyacı. Zira bu bölümdür ki ta 1997 den bu yana Prof. Sevim Çizer'in arkadaşlarıyla birlikte sempozyumlar düzenlemesi ve sayıları otuzu geçen dünya ülkelerinin sekseni aşkın sanatçıyla bir büyük coşku içinde bine yaklaşan sayıda seramik sanatının nice özgün eserleriyle bir büyük mü büyük koleksiyonu, bir gerçek müze nüvesini sahiplenmesi... Hem fazlasıyla takdir ve gıpta edilmesi gereken görkemli bir olay...*